

Postępowanie międzyinstancyjne
Postępowanie przed sądem I instancji

Ogólne informacje o postępowaniu jurysdykcyjnym

- Kulminacja procesu i jego najważniejszy etap. Wcześniejsze stadium (postępowanie przygotowawcze) przygotowuje ten etap procesu, a późniejsze bazują na jego wynikach (odwoławcze, kasacyjne, wznowieniowe).
- „Wymiar sprawiedliwości jest taki, jaka jest rozprawa główna” T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011, s. 755.
- W postępowaniu przed sądem I instancji, a przede wszystkim na rozprawie głównej najpełniej realizowane są najważniejsze zasady procesowe
 - Kontrydiktoryjności,
 - Jawności
 - Obiektywizmu
 - Bezpośredniości
 - Równości broni (równości stron)
 - Koncentracji
 - Skargowości
- Najpełniejsza realizacja standardu rzetelnego procesu – art. 6 EKPC

- Art. 6 ust. 1 EKPC
- Każdy ma prawo do **sprawiedliwego i publicznego** rozpatrzenia jego sprawy w **rozsądnym terminie** przez **niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą** przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o **zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej**. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być **wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej** ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

Postępowanie przejściowe

- Wstępna kontrola skargi oskarżyciela
 - Formalna
 - Merytoryczna
- Skierowanie sprawy na posiedzenie w celu:
 - Rozstrzygnięcia co do *meritum sprawy*
 - Rozpoznania kwestii incydentalnych i wniosków dowodowych
- Przygotowanie organizacyjne rozprawy

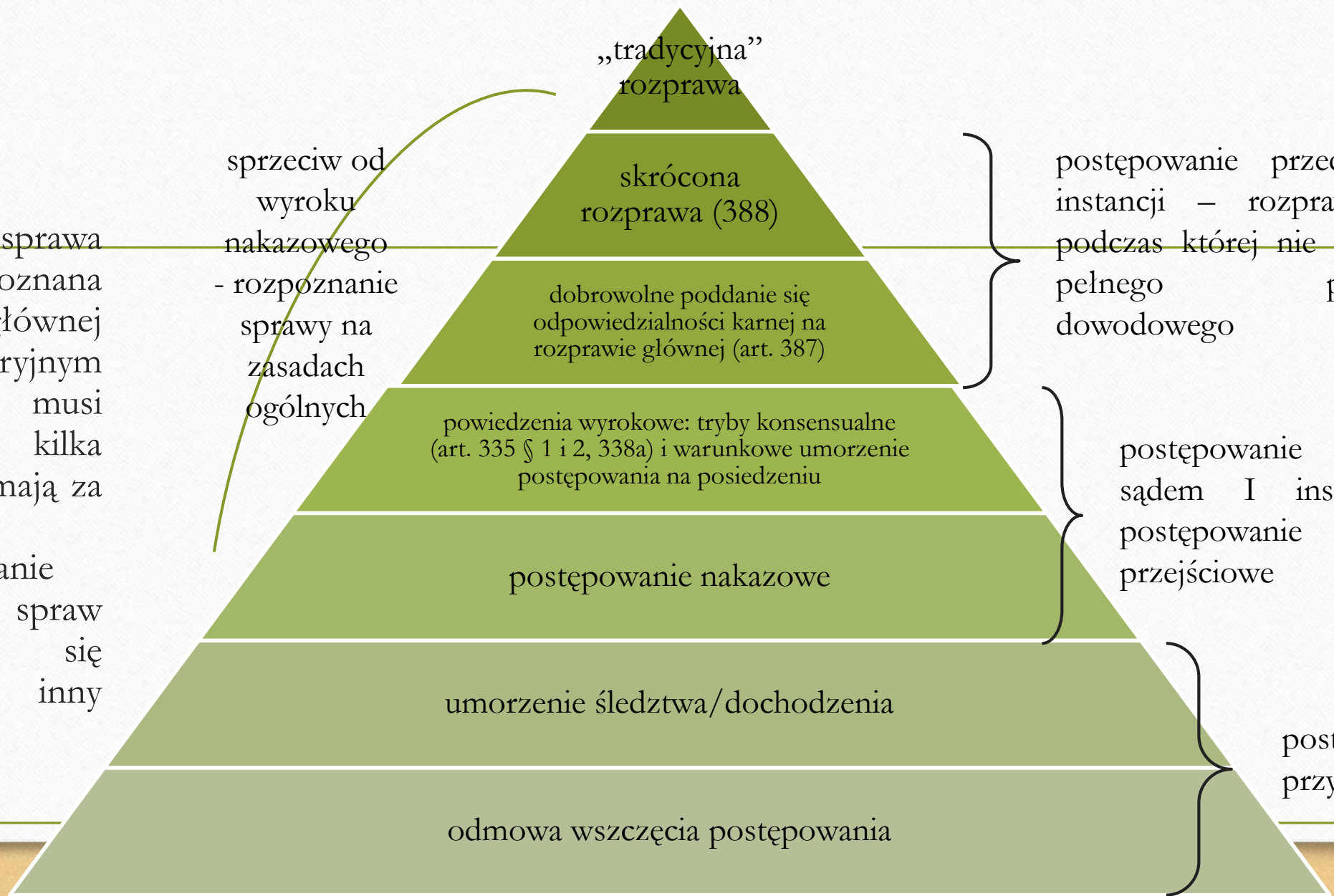
Rozprawa główna

- Rozpoczęcie rozprawy głównej
- Przewód sądowy
- Głosy stron
- Wyrokowanie

Czynności końcowe

- Np. sporządzenie uzasadnienia wyroku
- Rozstrzygnięcie co do kosztów procesu

Postępowanie przed sądem I instancji
można podzielić na 3 etapy:

sprzeciw od wyroku nakazowego - rozpoznanie sprawy na zasadach ogólnych

postępowanie przed sądem I instancji – rozprawa główna, podczas której nie prowadzi się pełnego postępowania dowodowego

postępowanie przed sądem I instancji – postępowanie przejściowe

postępowanie przygotowawcze

Zanim sprawa zostanie rozpoznana na rozprawie głównej (w kontradiktoryjnym postępowaniu) musi przejść przez kilka etapów, które mają za zadanie wyselekcjonowanie kategorii spraw niedających się zakończyć w inny sposób.

Ogólne informacje o postępowaniu jurysdykcyjnym – strony i organy

Organy postępowania
jurysdykcyjnego

1. Sąd (skład orzekający)
2. Przewodniczący składu orzekającego
3. Prezes sądu (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia)
4. Referendarz sądowy

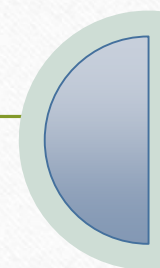
Strony czynne postępowania
jurysdykcyjnego

Oskarżyciel publiczny

Oskarżyciel posiłkowy:

- Subsydialny → ten, który samodzielnie wniósł akt oskarżenia w sprawie z oskarżenia publicznego i działa w postępowaniu zamiast oskarżyciela publicznego
- Uboczny → ten, który występuje w sprawie obok oskarżyciela publicznego lub obok oskarżyciela posiłkowego subsydialnego

Oskarżyciel prywatny
→ osoba, która wniosła prywatny akt oskarżenia w sprawach ściganych z oskarżenia prywatnego

Strona bierna

Oskarżony

Prokurator nie jest organem postępowania sądowego – jest stroną, oskarżycielem publicznym!

Skargi inicjujące postępowanie sądowe

- Art. 14 § 1 → wszczęcie postępowania następuje na żądanie oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu

1. Akt oskarżenia:

Wniesiony przez oskarżyciela publicznego (może zawierać również wniosek z art. 335 § 2)

Subsydiarny

Prywatny

2. Samoistny wniosek z art. 335 § 1

3. Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania (art. 336)

4. Wniosek o umorzenie postępowania i orzeczenie środków zabezpieczających (art. 324)

5. Wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym (art. 517d § 1)

+ wniosek o orzeczenie przepadku (art. 323 § 3)

Postępowanie przejściowe

Kontrola formalna i merytoryczna, posiedzenia wyrokowe,
posiedzenie przygotowawcze przed rozprawą

Kontrola formalna skargi oskarżyciela

- Niezwłocznie po wpłynięciu aktu oskarżenia (wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym, wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających, wniosku z art. 335 § 1).
- Dokonywana przez **prezesa sądu** (przewodniczącego wydziału lub upoważnionego sędziego).
- Polega na sprawdzeniu, czy skarga wniesiona przez oskarżyciela spełnia ogólne warunki pisma procesowego (art. 119) oraz te określone w przepisach szczególnych (art. 332, 333, 335) + dokonanie czynności z art. 334 (przesłanie akt postępowania wraz z załącznikami, zawiadomienie oskarżonego i pokrzywdzonego o przesłaniu aktu oskarżenia)

Chodzi wyłącznie o zbadanie, czy akt oskarżenia (lub inne pismo) zawiera wszystkie wymagane przez ustawę elementy. Nie ocenia się czy odpowiadają one materiałom sprawy.

Kontrola formalna skargi oskarżyciela

1. KONTROLA FORMALNA AKTU OSKARŻENIA OSKARŻYCIELA PUBLICZNEGO, WNIOSKU O WARUNKOWE UMORZENIE POSTĘPOWANIA, WNIOSKU Z 335 § 1

- Dokonywana w oparciu o art. 337 k.p.k. Jest to norma szczególna względem art. 120 k.p.k., który w tym przypadku nie znajduje zastosowania.
- Warunki formalne aktu oskarżenia – art. 119, 332, 333, 334, 335

2. KONTROLA FORMALNA WNIOSKU O UMORZENIE POSTĘPOWANIA I ZASTOSOWANIE ŚRODKA ZABEZPIEZAJĄCEGO

- Wniosek powinien zawierać analogiczne informacje co akt oskarżenia – art. 324 § 1a
- Kontrola formalna w oparciu o art. 120 k.p.k.

3. KONTROLA FORMALNA SUBSYDIARNEGO AKTU OSKARŻENIA

- Dokonywana w oparciu o art. 337 (co do warunków formalnych aktu oskarżenia) a także w oparciu o art. 120, gdy chodzi o spełnienie dwóch warunków formalnych – przymusu adwokacko – radcowskiego oraz załączenia dowodu wpłaty zryczałtowanej równowartości wydatków sądowych (300 zł)

4. KONTROLA FORMALNA PRYWATNEGO AKTU OSKARŻENIA

- Prywatny akt oskarżenia musi spełniać warunki z art. 119 oraz 487
- Kontrola dokonywana w oparciu o art. 120.

Kontrola formalna skargi oskarżyciela

Art. 337 § 1

- Jeżeli akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym wymienionym w art. 119, 332, 333 lub art. 335, a także, gdy nie zostały spełnione warunki wymienione w art. 334, prezes sądu **zwraca go oskarżycielowi w celu usunięcia braków w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.**

Prezes sądu wydaje **ZARZĄDZENIE** w sprawie zwrotu aktu oskarżenia oskarżycielowi. Na zarządzenie przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

- Oskarżyciel, który nie wnosi zażaleń, ma obowiązek w terminie 7 dni wnieść poprawiony lub uzupełniony akt oskarżenia.
- Zwrot aktu oskarżenia nie oznacza zwrotu sprawy i nie uchyla stanu zawisłości sprawy.
 - Prokurator nie może np. umorzyć postępowania, ale może cofnąć akt oskarżenia (art. 14 § 2)

Kontrola formalna skargi oskarżyciela

- Gdy prokurator mimo zwrócenia aktu oskarżenia w trybie art. 337 k.p.k. ponownie przekaże go w tej samej postaci, prezes sądu może zmienić swoją poprzednią decyzję i dokonać czynności z art. 338 albo powinien wnieść sprawę na posiedzenie – art. 339 § 3 k.p.k.
- Jeżeli na posiedzeniu **sąd** stwierdzi, że braki formalne nie występują albo występują, ale nie pozbawiają skuteczności skargi oskarżyciela, powinien skierować sprawę do rozpoznania na rozprawie. W przeciwnym razie możliwe jest umorzenie postępowania ze względu na brak skutecznej skargi uprawnionego oskarżyciela.
- Decyzja sądu uzależniona od rangi braków formalnych aktu oskarżenia.
- Por. uchwała SN z dnia 31 sierpnia 1994 r., I KZP 19/94.
- Jeżeli nie uzupełniono braków z wniosku z art. 335 § 2 → sprawę kieruje się na rozprawę

Co jeżeli
prokurator
nie
uzupełni
braków
formalnych
aktu
oskarżenia?

Uchwała SN z 31.08.1994 r., I KZP 19/94

Jeżeli prokurator, mimo zwrócenia mu aktu oskarżenia w trybie art. 298 (*obecnie 337*) k.p.k. w celu uzupełnienia braków formalnych, ponownie przekaże go w tej samej postaci, prezes sądu może sam zmienić swoją poprzednią decyzję, wykonując czynności przewidziane w art. 302 § 1 (*obecnie 338 §1*) k.p.k., albo powinien wnieść sprawę na posiedzenie sądu, który podejmuje stosowne postanowienie w ramach uprawnień przewidzianych w art. 299 § 1 (*obecnie 339 § 3*)k.p.k.

Sąd może umorzyć postępowanie na posiedzeniu na podstawie art. 17 § 1 pkt 9, jeżeli nad brakami formalnymi skargi oskarżyciela nie można przejść „do porządku dziennego”.

Kontrola formalna skargi oskarżyciela

- Kontrola w oparciu o art. 120 k.p.k.

Zgodnie z art. 120 § 1 k.p.k. jeżeli pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, przewidzianym w art. 119 lub w przepisach szczególnych, a brak jest tego rodzaju, że **pismo nie może otrzymać biegu**, albo brak polega na niezłożeniu należytych opłat lub upoważnienia do podjęcia czynności procesowej, wzywa się osobę, od której pismo pochodzi, do usunięcia braku w terminie 7 dni.

- W razie uzupełnienia braku w terminie, pismo wywołuje skutki od dnia jego wniesienia.
- W przypadku nieuzupełnienia braku w terminie, pismo uznaje się za bezskuteczne, o czym należy pouczyć przy doręczeniu wezwania.
- Zarządzenia może wydać także referendarz sądowy.
- Na zarządzenia z art. 120 **nie przysługuje zażalenie**

Doręczenie aktu oskarżenia

Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, **prezes sądu lub referendarz sądowy** zarządza doręczenie jego odpisu oskarżonemu, wzywając do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od dnia doręczenia mu aktu oskarżenia, a także pouczając o prawie do złożenia wniosku o zobowiązanie prokuratora do uzupełnienia materiałów postępowania przygotowawczego dołączonych do aktu oskarżenia o określone dokumenty zawarte w aktach tego postępowania, gdy ma to znaczenie dla interesu oskarżonego.

- Oskarżonego poucza się o treści przepisów:
 1. Art. 291 § 3 – zabezpieczenie kosztów postępowania
 2. Art. 338a – prawo do złożenia wniosku o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego → tzw. dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej na posiedzeniu
 3. Art. 341 § 1 – prawo do udziału w posiedzeniu w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania
 4. Art. 349 § 8 – dot. posiedzenia przygotowawczego przed rozprawą; ogłoszenie zarządzenia o wyznaczeniu terminów rozprawy ma skutek równoznaczny z wezwaniami obecnych uczestników postępowania do udziału w rozprawie albo zawiadomieniem o jej terminach
 5. Art. 374
 6. Art. 376
 7. Art. 377 Uczestnictwo oskarżonego w rozprawie głównej
 8. Art. 422 – wniosek o uzasadnienie wyroku
 9. o prawie do złożenia wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania (zawiadomienia) o terminie rozprawy (posiedzenia)
- Oraz o prawie wniesienia pisemnej odpowiedzi na akt oskarżenia – art. 338 § 2
- Gdy złożono wniosek z art. 335 § 1 albo akt oskarżenia zawiera wniosek z art. 335 § 2 jego odpis doręcza się ujawnionemu pokrzywdzonemu

Skierowanie sprawy na posiedzenie

- Poza kontrolą formalną aktu oskarżenia, **prezes sądu** ma obowiązek zbadać, czy przed skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie nie zachodzi potrzeba wniesienia jej z urzędu (lub na wniosek strony) **na posiedzenie w celu podjęcia rozstrzygnięcia przekraczającego jego uprawnienia**.
- Możliwość orzekania co do *meritum* jest uzależniona od weryfikacji zagadnień incydentalnych np. trzeba rozstrzygnąć o właściwości sądu albo wybrać optymalny tryb postępowania (przyspieszony czy nakazowy).
- Dwa cele posiedzenia sądowego przed rozprawą:
 1. Kontrola podstaw oskarżenia i sprawdzenie czy nie zachodzą przeszkody do przeprowadzenia rozprawy
 2. Organizacyjne przygotowanie rozprawy (posiedzenie przygotowawcze – art. 349)
- Art. 339 § 4a → jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym sprawę kieruje się na posiedzenie przed rozprawą w terminie 30 dni od dnia wniesienia aktu oskarżenia
 - Termin instrukcyjny

Skierowanie sprawy na posiedzenie

Prezes sądu
ma
obowiązek
skierować
sprawę na
posiedzenie,
jeżeli:

Art. 339 § 1

Prokurator złożył wniosek o orzeczenie
środków zabezpieczających

Zachodzi potrzeba rozważenia kwestii
warunkowego umorzenia postępowania

Akt oskarżenia zawiera wniosek z art.
335 § 2

Prokurator złożył wniosek z art. 335 § 1

art. 339 § 3a – prezes
sądu **może**
skierować sprawę na
posiedzenie, jeżeli
oskarżony złożył
wniosek z art. 338a

Skierowanie sprawy na posiedzenie

339 § 3 i 4 –
prezes sądu
kieruje sprawę na
posiedzenie
także wtedy, gdy
zachodzi
potrzeba innego
rozstrzygnięcia
przekraczającego
jego
uprawnienia, a
zwłaszcza:

Umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 2 – 11

Umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia

Wydania postanowienia o niewłaściwości sądu lub o zmianie wskazanego w akcie oskarżenia trybu postępowania

zwrotu sprawy prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego (por. art. 344a)

Wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania (art. 22)

Wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu (por. art. 344)

Wydania wyroku nakazowego

Zachodzi potrzeba rozważenia możliwości przekazania jej do postępowania mediacyjnego; przepis art. 23a stosuje się odpowiednio (§ 4)

Nie jest to
katalog
wyczerpujący

Merytoryczna
kontrola aktu
oskarżenia

Udział stron w posiedzeniach sądu (jawność wewnętrzna)

Art 339 § 5 – strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach, gdy:

1. prokurator złożył wniosek o orzeczenie środków zabezpieczających;
2. zachodzi potrzeba rozważenia kwestii warunkowego umorzenia postępowania
3. sąd rozstrzyga w przedmiocie wniosku z art. 335 § 1
4. prokurator złożył wniosek z art. 335 § 2
5. oskarżony, któremu zarzucono występki złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze w trybie art. 338a
6. Zachodzi potrzeba rozważenia kwestii umorzenia postępowania na podstawie art. 59a k.k.
7. Zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia, w przedmiocie umorzenia postępowania z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt. 2 – 11
8. W przedmiocie umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia
9. Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu

Obowiązkowy udział obrońcy i prokuratora, gdy orzeka się o środku z art. 93a § 1 pkt. 4

Art. 339 § 1

Może wziąć udział także **pokrzywdzony**.
Poucza się go o możliwości zakończenia postępowania bez przeprowadzenia rozprawy i o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

Jawność zewnętrzna posiedzeń sądowych

- Zasada – posiedzenia sądu odbywają się z wyłączeniem jawności
- Odstępstwa – jawne są m.in. posiedzenia:
 1. w przedmiocie umorzenia postępowania z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt. 2 – 11
 2. W przedmiocie umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia
 3. Wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania
 4. Na których rozstrzyga się w przedmiocie możliwości warunkowego umorzenia postępowania
 5. Tzw. posiedzenia wyrokowe – art. 341, 343 oraz 343a

Merytoryczna kontrola aktu oskarżenia

Art. 339 § 3 pkt 1

- potrzeba umorzenia postępowania z uwagi na zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej np. znikomej społecznej szkodliwości czynu czy przedawnienia
- Badanie dopuszczalności procesu
- Obowiązek wszystkich organów prowadzących postępowanie. W szczególności oskarżyciel publiczny powinien zadbać, czy nie występuje przeszkoda procesowa, która czyni całe postępowanie niedopuszczalnym. Unormowanie art. 339 § 3 pkt. 1 akcentuje, że także prezes sądu i sąd mają obowiązek czuwać, aby w warunkach niedopuszczalności postępowania nie doszło do rozprawy głównej.
- Por. postanowienie SN z dnia 28 października 2009 r., I KZP 21/09

Art. 339 § 3 pkt 2

- Sądowa kontrola faktycznej zasadności oskarżenia – badanie przez sąd przed rozprawą dostateczności dowodów zebranych i przedstawionych przez oskarżyciela. Nieuzasadniony pod względem faktycznym akt oskarżenia nie powinien powodować przeprowadzenia rozprawy głównej.
- Ocena przed rozprawą wartości dowodowej materiału przedłożonego przez oskarżyciela .
- Dotyczy wszystkich spraw i wszystkich trybów postępowania.
- Tylko wtedy gdy brak jest „oczywisty” i niewątpliwy – żaden z dowodów zebranych w postępowaniu przygotowawczym nie wskazuje na prawdopodobieństwo popełnienia czynu lub nie uzasadnia popełnienia go przez oskarżonego

Umorzenie postępowania → sąd wydaje postanowienie. Na postanowienie przysługuje zażalenie

Merytoryczna kontrola aktu oskarżenia – art. 344a

- Zwrot sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego.
 - sprawa znowu jest w postępowaniu przygotowawczym, a prokurator może podjąć **każdą** decyzję co do jej dalszego biegu. Por.: art. 334b
- Ocena zupełności i prawidłowości czynności procesowych. Zwrot sprawy możliwy tylko wtedy, gdy dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby **znaczne trudności**.
- Celem instytucji z art. 344a jest przyspieszenie postępowania. Ma ona charakter wyjątkowy, a przesłanki pozwalające na „cofnięcie sprawy” do postępowania przygotowawczego nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Dla oceny, czy należy zwrócić sprawę prokuratorowi, czy sąd powinien sam np. zebrać materiał dowodowy, konieczne jest porównanie czasu niezbędnego na uzupełnienie braków postępowania przygotowawczego w trakcie postępowania sądowego z czasem, jaki jest potrzebny na ich uzupełnienie w trybie art. 344a

Merytoryczna kontrola aktu oskarżenia – art. 344a

- Przesłanki:
 - akta postępowania wskazują na istotne braki tego postępowania, zwłaszcza potrzebę poszukiwania dowodów
 - chodzi także o naruszenie przepisów postępowania o charakterze gwarancyjnym dla stron (zwłaszcza podejrzanego; np. niewydanie postanowienia o zmianie zarzutów w okolicznościach z art. 314)
 - przesłanki zwrotu sprawy prokuratorowi muszą być wąsko interpretowane
- Sąd w postanowieniu wskazuje kierunek uzupełnienia postępowania przygotowawczego.
- **Stronom** (oskarżycielowi – publicznemu, posiłkowemu, oskarżonemu) przysługuje prawo do złożenia zażalenia na **postanowienia** o zwrocie sprawy prokuratorowi.

Posiedzenia wyrokowe

- Posiedzenie – co do zasady forum orzekania (podejmowania decyzji) innych niż orzekanie w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego za zarzucone mu przestępstwo. Większość posiedzeń przed sądem I instancji służy rozpoznawaniu kwestii drugorzędnych, wпадkowych.
- *Konieczność wyłonienia spośród wielu rodzajów posiedzeń sądowych, takich, które stanowią forum wydania wyroku, jest uzasadniona wagą decyzji procesowej, jaka w ich toku jest podejmowana. Mamy przecież do czynienia z najbardziej klasycznym sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości przez konstytucyjnie do tego powołany organ państwowym, jakim jest sąd powszechny. Zapada wobec oskarżonego wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej i to wyrok uznający jego winę i przypisujący mu sprawstwo czynu, stanowiącego przestępstwo.*

H. Paluszkiewicz, *Posiedzenia „wyrokowe” sądu karnego I instancji w świetle niektórych zasad procesu karnego*, Prok. i Pr. 2006, nr 10, s. 6.

Posiedzenia wyrokowe

Posiedzenie w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania z art. 341

Posiedzenie w przedmiocie rozpoznania wniosku o skazanie bez rozprawy (art. 335 § 1 i 2)

Posiedzenie w przedmiocie rozpoznania wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej na posiedzeniu (art. 338a)

Posiedzenie (niejawne) w przedmiocie wydania wyroku nakazowego (art. 500 § 1)

Warunkowe umorzenie postępowania

- Wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie ewentualnie sąd z urzędu albo na wniosek oskarżonego stwierdza, że konieczne jest rozważenie możliwości warunkowego umorzenia
- Przesłanki – art. 66 k.k.
 - Wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne
 - Okoliczności nie budzą wątpliwości
 - Sprawca nie był karany za przestępstwo umyślne
 - Właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania, sprawca będzie przestrzegał porządku prawnego
 - Stosuje się tylko do przestępstw zagrożonych karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności
- Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Ich udział jest obowiązkowy jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi
- Gdy oskarżony sprzeciwia się warunkowemu umorzeniu albo gdy sąd stwierdza, że warunkowe umorzenie byłoby nieuzasadnione → sprawę kieruje się na rozprawę
 - Jeżeli prokurator wniósł zamiast aktu oskarżenia wniosek o warunkowe umorzenie postępowania, wniosek ten zastępuje akt oskarżenia. W terminie 7 dni prokurator ma obowiązek uzupełnić go zgodnie z art. 333 § 1 – 2

Warunkowe umorzenie postępowania

- Sąd **może** odroczyć posiedzenie i wyznaczyć stronom odpowiedni termin, jeżeli uzna to za celowe ze względu na możliwość porozumienia się oskarżonego z pokrzywdzonym w kwestii naprawie szkody lub zadośćuczynienia za doznana krzywdę. Na **wniosek oskarżonego i pokrzywdzonego**, uzasadniony potrzebą dokonania uzgodnień **sąd zarządza** stosowną przerwę lub odracza posiedzenia.
- Orzekając o warunkowym umorzeniu sąd bierze pod uwagę wyniki porozumienia się oskarżonego z pokrzywdzonym.
- **W przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania sąd orzeka na posiedzeniu WYROKIEM**
 - Od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydanego na posiedzeniu, prawo zaskarżenia orzeczenia przysługuje również **pokrzywdzonemu**.
 - Wyrok warunkowo umarzający postępowanie należy zatem doręczyć również pokrzywdzonemu.
- Konstrukcja wyroku warunkowo umarzającego postępowanie – art. 342 k.p.k.
- **POSTĘPOWANIE MOŻNA WARUNKOWO UMORZYĆ TAKŻE PO PRZEPROWADZENIU ROZPRAWY!**

Skazanie bez rozprawy – przesłanki

335 § 1

1. Oskarżony **przyznaje się** do winy
2. W świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości
3. Postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte
4. Uzgodnione zostały kary lub inne środki przewidziane w prawie karnym za zarzucony mu **występek** ewentualnie także kosztów procesu
5. Uwzględnione zostały prawnie chronione interesy pokrzywdzonego

335 § 2

1. Oświadczenia dowodowe oskarżonego **nie są sprzeczne z dokonanymi ustaleniami**
2. Okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości
3. Postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte
4. Uzgodnione zostały kary lub inne środki przewidziane w prawie karnym za zarzucony mu **występek** ewentualnie także kosztów procesu
5. Uwzględnione zostały prawnie chronione interesy pokrzywdzonego

Skazanie bez rozprawy

- Uwzględnienie wniosku o skazanie bez rozprawy jest możliwe tylko wtedy, gdy nie sprzeciwi się temu pokrzywdzony, należycie powiadomiony o terminie posiedzenia.
- Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim przez prokuratora wskazanej przez siebie zmiany, zaakceptowanej przez oskarżonego.
- Nie prowadzi się postępowania dowodowego → orzeczenie wydawane na podstawie materiałów z postępowania przygotowawczego.
- Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Pokrzywdzony może najpóźniej na tym posiedzeniu złożyć oświadczenie o działaniu w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Udział wskazanych podmiotów jest obowiązkowy, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi.
- Jeżeli sąd uzna, że nie zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku z art. 335 § 1, zwraca sprawę prokuratorowi.
- W razie nieuwzględnienia wniosku z art. 335 § 2 sprawę kieruje się na rozprawę a prokurator w terminie 7 dni od dnia posiedzenia, dokonuje czynności określonych w art. 333 § 1 – 2.
- **SĄD UWZGLĘDNIAJĄC WNIOSEK SKAZUJE OSKARŻONEGO WYROKIEM**

Kontrola sądowa wniosku z art. 335

Wyrok SN z 13.12.2016 r., II KK 294/16

Sąd, do którego oskarżyciel publiczny kieruje wniosek w trybie art. 335 § 1 k.p.k., z uwagi na treść art. 343 § 7 k.p.k. zobligowany jest do szczegółowej kontroli takiego pisma procesowego, zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym. W ramach takiej weryfikacji niezbędne jest w szczególności sprawdzenie, czy przedłożone przez prokuratora propozycje pozostają zgodne z uprzednimi ustaleniami stron, a także czy nie popadają w sprzeczność z przepisami prawa.

Wyrok SN z 19.10.2016., V KK 248/16

Jednym z warunków, od których spełnienia - zgodnie z treścią art. 335 § 1 k.p.k. - staje się dopuszczalne konsensualne zakończenie postępowania, jest ustalenie (w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy), że okoliczności popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu przestępstwa nie budzą wątpliwości. Niespełnienie tego warunku (podobnie jak pozostałych w tym przepisie określonych) wyłącza możliwość rozpoznania sprawy w ten sposób i implikuje konieczność - zgodnie z treścią art. 343 § 7 zdanie 1 k.p.k. - zwrotu sprawy prokuratorowi.

Dobrowolne poddanie się karze na posiedzeniu przed rozprawą – art. 338a w zw. z 343a

Przesłanki

1. Oskarżony złożył wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego + ewentualnie kosztów procesu
2. Zarzucono **przestępstwo zagrożone karą do 15 lat pozbawienia wolności**
3. Wniosek złożył przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy
4. Okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości
5. Cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy
6. Brak sprzeciwu pokrzywdzonego i prokuratora

Tryb orzekania

- O terminie posiedzenia zawiadamia się strony i pokrzywdzonego.
- Doręcza się im odpis wniosku oskarżonego.
- Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany np. obowiązku naprawienia szkody.
- Nie prowadzi się postępowania dowodowego.
- Jeżeli wniosek nie zostanie uwzględniony, kolejny podlega rozpoznaniu na rozprawie.
- **SĄD SKAZUJE OSKARŻONEGO WYROKIEM**

Tryby konsensualne – korzyści dla oskarżonego

- W tej sytuacji, godząc się na tryb postępowania sądowego oraz swoistą ugodę co do dobrowolnego poddania się oskarżonego konkretnej karze, sąd orzekający był związany swą wcześniejszą decyzją w tym przedmiocie, co sprawiło, że w wyroku jakiegokolwiek zmiany w zakresie wymiaru kary nie były dopuszczalne.
- **Wprawdzie zarówno z żadnego przepisu prawa materialnego, jak i procesowego, nie wynika wprost uprawnienie sądu do łagodzenia kary wymierzonej wyrokiem bez przeprowadzenia postępowania dowodowego poza granice wytyczone dyrektywami wymiaru kary określonymi w kodeksie karnym, lecz wydaje się oczywiste, że oskarżony, rezygnując z pełnego postępowania i wnosząc o jego zaniechanie lub skrócenie, ma prawo liczyć na łagodniejsze potraktowanie.** Stwierdzenie powyższe ma swój sens, gdy się zważy, iż oskarżony może proponować określony wymiar kary i przez to wpływać na rozstrzygnięcie sądu. Powyższe nie oznacza jednak tego, że sąd byłby pozbawiony uprawnień określonych w art. 387 § 1 k.p.k., gdyż organ ten zawsze decyduje o zasadności wniosku.
- Powyższe rozważania uzasadniają pogląd, że przychylenie się sądu do wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego na zasadach przewidzianych w art. 387 § 1 i 2 k.p.k. rodzi po stronie sądu zobowiązanie do wymierzenia kary zgodnej z akceptowanymi wnioskami. Orzeczenie zaś przez sąd kary surowszej lub innego środka karnego aniżeli określonego we wniosku oskarżonego nie jest dopuszczalne, bo jest złamaniem „swoistej ugody”, określającej warunki dobrowolnego poddania się karze (art. 387 § 1 i 2 k.p.k.) i przez to stanowi rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia.
- Wyrok SN z dnia 7 września 1999 r., WKN 32/99

Tryby konsensualne – korzyści dla oskarżonego

- Po uchyleniu art. 60a k.k. możliwe jest złagodzenie kary jedynie w ustawowych granicach zagrożenia karą, chyba że wystąpią okoliczności z art. 60 § 1 k.k.
- W polskim ustawodawstwie ciekawe jest to, że kary wymierzone w trybach konsensualnych w zasadzie nie odbiegają od tych, które zapadłyby po przeprowadzeniu rozprawy.
- Niezależnie od praktyki, konsensualne zakończenie postępowania jest korzystne dla oskarżonego, ponieważ:
 - unika publicznego przeprowadzania dowodów
 - rozstrzygnięcie szybciej się uprawomocni i szybciej zaczną biec terminy zatarcia skazania itp.
 - nie uczestniczy w długotrwałym procesie

-
- Art. 347
 - W dalszym postępowaniu sąd nie jest związany ani oceną faktyczną, ani prawną przyjętą za podstawę postanowień i zarządzeń wydanych na posiedzeniu.
 - Czyli, jeżeli sąd odmówił uwzględnienia wniosku prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania, po przeprowadzeniu rozprawy może dojść do przekonania, że powinien zapaść wyrok warunkowo umarzający

Przygotowanie do rozprawy głównej

- Jeżeli w toku wstępnych czynności nie stwierdzono niedopuszczalności dalszego postępowania ani nie rozstrzygnięto sprawy na posiedzeniu następuje przejście do fazy przygotowania do rozprawy głównej.
- Rozprawę należy wyznaczyć i przeprowadzić bez nieuzasadnionej zwłoki.
- Przygotowaniu organizacyjnemu rozprawy służy instytucja posiedzenia przygotowawczego → patrz następny slajd.
- Przewodniczący składu orzekającego, po rozważeniu wniosków stron dopuszcza dowody i zarządza ich sprowadzenie na rozprawę
- Wyznaczenie składu sędziowskiego → kolejność alfabetyczno – chronologiczna w przypadku sędziego wydającego orzeczenie w składzie jednoosobowym i sędziego sprawozdawcy.
- Sędziego albo sędziów powołanych do orzekania w sprawie wyznacza się w kolejności według wpływu sprawy oraz jawnej dla stron listy sędziów danego sądu lub wydziału. Odstępstwo od kolejności jest dopuszczalne tylko z powodu choroby sędziego lub innej ważnej przyczyny.
- Pozostali członkowie składu orzekającego – wyznaczani w drodze losowania
- Możliwość wyznaczenia całego składu sędziowskiego w drodze losowania – wtedy, gdy w akcie oskarżenia zarzuca się popełnienie zbrodni zagrożonej karą 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotniego pozbawienia wolności. Losowanie możliwe jedynie na wniosek – prokuratora (złożony w akcie oskarżenia) lub obrońcy (złożony w terminie 3 dni od dnia doręczenia odpisu aktu oskarżenia).

Posiedzenie przygotowawcze – art. 349

- Nowa konstrukcja posiedzenia przygotowawczego, której celem jest przyspieszenie i usprawnienie postępowania oraz należyte zaplanowanie czynności procesowych, co sprzyja koncentracji materiału dowodowego na rozprawie.
- Jeżeli przewidywany zakres postępowania dowodowego uzasadnia przypuszczenie, że w sprawie niezbędne będzie wyznaczenie co najmniej 5 terminów rozprawy, prezes sądu niezwłocznie wyznacza sędziego albo członków składu orzekającego oraz kieruje sprawę na posiedzenie.
 - obligatoryjne posiedzenie przygotowawcze
- W innych sprawach można skierować sprawę na posiedzenie jeżeli ze względu na jej zawilóść lub z innych ważnych przyczyn prezes sądu uzna, że może to przyczynić się do usprawnienia postępowania, a zwłaszcza należytego planowania i organizacji rozprawy.
- Posiedzenie przygotowawcze powinno odbyć się w ciągu 30 dni od daty jego wyznaczenia.
- Oskarżyciel publiczny, obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu. Prezes sądu może uznać ich udział za obowiązkowy.
 - Założenie, że posiedzenie przygotowawcze powinno być forum przeznaczonym dla profesjonalnych reprezentantów stron procesowych
 - Prezes sądu może zawiadomić o posiedzeniu także pozostałe strony jeżeli uzna, że przyczyni się to do usprawnienia postępowania.
- Wyznaczając posiedzenie, wzywa oskarżyciela publicznego, obrońców i pełnomocników do przedstawienia pisemnego stanowiska dotyczącego planowania przebiegu rozprawy oraz jej organizacji, w tym dowodów, które powinny być przeprowadzone jako pierwsze na tych rozprawach w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

Posiedzenie przygotowawcze cd.

- Stanowisko stron obejmuje wnioski dowodowe oraz informacje i oświadczenia w szczególności o:
 - proponowanych terminach rozpraw i ich przedmiocie
 - Terminach usprawiedliwionej nieobecności uczestników procesu
 - Oświadczenia wskazujące na potrzebę wezwania na rozprawę główną biegłych, kuratora sądowego, sprawdzenia danych o karalności oskarżonego
 - Inne oświadczenia dotyczące okoliczności istotnych dla sprawnego przeprowadzenia dalszego postępowania.
- Na posiedzeniu przewodniczący składu orzekającego, biorąc pod uwagę stanowiska w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej przedstawione przez strony, pełnomocników i obrońców, rozstrzyga w przedmiocie wniosków dowodowych i kolejności ich przeprowadzenia oraz wyznacza jej terminy, a także podejmuje inne niezbędne rozstrzygnięcia.
- Ogłoszenie zarządzenia o wyznaczeniu terminów rozprawy ma skutek równoznaczny z wezwaniem obecnych uczestników postępowania do udziału w rozprawie albo zawiadomieniem o jej terminach.

Zawiadomienie o terminie rozprawy

- Pomiedzy doręczeniem zawiadomienia a terminem rozprawy głównej powinno upłynąć co najmniej 7 dni. Jeżeli termin ten nie zostanie zachowany w stosunku do oskarżonego lub jego obrońcy, rozprawa na ich wniosek zgłoszony przed rozpoczęciem przewodu sądowego, ulega odroczeniu.
- Doręczając oskarżonemu pozbawionemu wolności, którego obecność na rozprawie nie jest obowiązkowa, zawiadomienie o terminie rozprawy, należy pouczyć go o prawie do złożenia wniosku o doprowadzenie na rozprawę. Ponadto poucza się go o treści przepisów:
 - art. 374
 - Art. 376
 - art. 377
 - art. 402 } Zasady uczestnictwa oskarżonego w rozprawie głównej
- Art. 422 – uzasadnienie wyroku
- Art. 427 § 4 – ograniczenie podstaw środka odwoławczego (nie można skarżyć aktywności lub braku aktywności lub braku aktywności sądu.
- Art. 447 § 5 – ograniczenie podstaw apelacyjnych przy trybach konsensualnych

Tryby konsensualne (porozumienia procesowe) – uwagi ogólne

Cel: przyspieszenie i ograniczenie kosztów postępowania karnego przez skrócenie postępowania sądowego, w związku z nieprzeprowadzaniem postępowania dowodowego, a niekiedy także postępowania przygotowawczego.

Pojęcie: porozumienia procesowe to konsensualne sposoby zakończenia postępowania karnego polegające na zawarciu porozumienia między dwoma uczestnikami postępowania (najczęściej oskarżonym i oskarżycielem) dotyczącego rezygnacji z przeprowadzenia postępowania dowodowego w toku postępowania sądowego w zamian za redukcję wymiaru kary, mające na celu przyspieszenie postępowania i ograniczenie jego kosztów.

Rodzaje trybów konsensualnych

skazanie oskarżonego na posiedzeniu bez przeprowadzania rozprawy na podstawie:

- aktu oskarżenia zawierającego wniosek o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy (art. 335 § 2 k.p.k.);
- wniosku o skazanie bez przeprowadzania rozprawy (art. 335 § 1 k.p.k.), stanowiącego substytut aktu oskarżenia;

dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej przez oskarżonego na podstawie:

- wniosku oskarżonego przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy (art. 338a k.p.k.);
- wniosku oskarżonego do czasu zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej (art. 387 k.p.k.)

Rozprawa główna

Jawność rozprawy głównej

- Art. 6 ust. 1 EKPC
- Art. 45 ust. 1 Konstytucji - Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.
- Jawność rozprawy jest jednym z elementów rzetelnego procesu.
- Jawność w aspekcie zewnętrznym (dla publiczności) i wewnętrznym (dla stron).
- W rozprawie mogą uczestniczyć, oprócz osób biorących udział w postępowaniu, pełnoletnie osoby, nieuzbrojone. Ale w niej nie mogą brać udziału osoby, które znajdują się w stanie nielicującym z powagą sądu.
- Przewodniczący może zezwolić małoletnim na udział w rozprawie.
- Sąd **zezwała** przedstawicielom środków masowego przekazu na utrwalanie obrazu i dźwięku rozprawy, ale może określić warunki ich udziału w rozprawie, ograniczyć liczbę, zarządzić opuszczenie sali, a w wyjątkowych wypadkach, jeżeli obecność mediów mogłaby oddziaływać krępująco na świadka - przewodniczący może zarządzić opuszczenie sali rozpraw na czas przesłuchania określonej osoby
- Sąd, na wniosek strony, może wyrazić zgodę na utrwalanie przez nią przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk – jeżeli nie będzie to miało wpływu na prawidłowość postępowania

Wyjątki od jawności na rozprawie głównej

- Wyjątki w celu ochrony m.in. moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny (por. art. 45 ust. 2 Konstytucji i art. 6 ust. 1 EKPC).
- Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie, ale jeżeli jawność rozprawy wyłączono w całości lub w części przytoczenie powodów wyroku może nastąpić również z wyłączeniem jawności.
- **Art. 359 – niejawną w całości z mocy prawa jest rozprawa, która**
 1. Dotyczy wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowania środka zabezpieczającego
 2. Sprawy o pomówienie lub znieważenie; na wniosek pokrzywdzonego rozprawa odbywa się jednak jawnie.
- **Obligatoryjnie niejawną z mocy prawa jest rozprawa w części**, w której odczytywane są zeznania świadka *incognito*

Wyjątki od jawności na rozprawie głównej

- Sąd **może** wyłączyć jawność rozprawy w całości lub w części:
 - 1) jeżeli jawność mogłaby:
 - a) wywołać zakłócenie spokoju publicznego,
 - b) obrażać dobre obyczaje,
 - c) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy,
 - d) naruszyć ważny interes prywatny;
 - 2) jeżeli choćby jeden z oskarżonych jest nieletni lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat;
 - 3) na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.
- *Jeżeli prokurator sprzeciwi się wyłączeniu jawności, rozprawa odbywa się jawnie.*
- Szerzej: H. Paluszkiwicz, M. Błaszczyk, *Jawność rozprawy głównej po nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, T. Grzegorzczak, R. Olszewski (red.), *Verba volant, scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015-2016. Księga pamiątkowa poświęcona Profesor Monice Zbrojewskiej*, Warszawa 2017.

Wyjątki od jawności na rozprawie głównej

- Ekwiwalenty jawności:
 1. art. 361 § 1 – oprócz osób biorących udział w postępowaniu na niejawnej rozprawie mogą być obecne po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela publicznego, posiłkowego, oskarżyciela prywatnego i oskarżonego. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali rozpraw po jednej osobie. → instytucja osób godnych zaufania
 2. Przewodniczący może również zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie – art. 361 § 3;
 3. Możliwość udziału w rozprawie osób powołanych do kierowania sądami i nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (art. 37 § 7 prawa o ustroju sądów powszechnych)
 4. Jawność ogłoszenia wyroku

Przejawy kontradiktoryjności na rozprawie

1. Trójstronny stosunek prawny – oddzielenie funkcji oskarżenia, obrony i orzekania – *obecnie trochę zachwiane*
2. Znajomość aktu oskarżenia i możliwość wniesienia odpowiedzi na akt oskarżenia
3. Jawność wewnętrzna – udział stron w czynnościach postępowania
4. Inicjatywa dowodowa należy do stron – to strony dysponują przedmiotem procesu
5. Równouprawnienie stron procesowych
6. art. 370 – kolejność zadawania pytań świadkom
7. art. 367 – prawo zabrania głosu, jeżeli w jakiegokolwiek kwestii jedna ze stron zabrała głos (*audiatur et altera pars*) oraz prawo oskarżonego do ostatniego głosu (*favor defensionis*)

Oskarżony

- Zasada – prawo do uczestniczenia w rozprawie
- Wyjątek – obowiązkowa obecność podczas przedstawienia podstaw aktu oskarżenia i przesłuchania na pierwszej rozprawie głównej w sprawach o zbrodnie
- Przewodniczący może uznać obecność oskarżonego za obowiązkową
- Art. 375 – 377
- Art. 390

Obronca oskarżonego

- W przypadku obrony obowiązkowej – obowiązkowa
- W pozostałych wypadkach – nieobowiązkowa
- Chyba że usprawiedliwił swoją nieobecność i wniósł o odroczenie rozprawy (art. 117 § 1 k.p.k.)

Oskarżyciel publiczny

- Obligatoryjna
- Wyjątek – jeżeli postępowanie przygotowawcze prowadzono w formie dochodzenia nieobecność oskarżyciela publicznego nie tamuje rozpoznania sprawy

Oskarżyciel posiłkowy, prywatny i ich pełnomocnicy

- Co do zasady – nieobowiązkowa
- Przewodniczący może zarządzić obecność obowiązkową
- Ważne – nieusprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwionych przyczyn uważa się za odstąpienie od oskarżenia

Obecność stron na rozprawie głównej

Art. 375

- § 1. Jeżeli oskarżony pomimo upomnienia go przez przewodniczącego zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub godzący w powagę sądu, przewodniczący może wydaląc go na pewien czas z sali rozprawy.
- § 2. Zezwalając oskarżonemu na powrót, przewodniczący niezwłocznie informuje go o przebiegu rozprawy w czasie jego nieobecności oraz umożliwia mu złożenie wyjaśnień co do przeprowadzonych w czasie jego nieobecności dowodów.

Art. 376

- § 1. Jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa, złożył już wyjaśnienia i opuścił salę rozprawy bez zezwolenia przewodniczącego, sąd może prowadzić rozprawę w dalszym ciągu pomimo nieobecności oskarżonego. Sąd zarządza zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie oskarżonego, jeżeli uznaje jego obecność za niezbędną. Na postanowienie w przedmiocie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.
- § 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa, zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej nie stawił się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia. § 3. Jeżeli na rozprawę odroczoną lub przerwana nie stawił się współoskarżony, którego obecność jest obowiązkowa, sąd może prowadzić rozprawę w zakresie nie dotyczącym bezpośrednio tego oskarżonego.

Art. 377

- § 1. Jeżeli oskarżony wprawił się ze swej winy w stan powodujący niezdolność do udziału w rozprawie lub w posiedzeniu, w których jego udział jest obowiązkowy, sąd może postanowić o prowadzeniu postępowania pomimo jego nieobecności, nawet jeżeli nie złożył jeszcze wyjaśnień.
- § 2. Przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w § 1, sąd zapoznaje się ze świadectwem lekarza, który stwierdził stan takiej niezdolności, lub przesłuchuje go w charakterze biegłego. Stan powodujący niezdolność oskarżonego do udziału w rozprawie można stwierdzić także na podstawie badania niepołączonego z naruszeniem integralności ciała, przeprowadzonego za pomocą stosownego urządzenia.
- § 3. Jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa, zawiadomiony o terminie rozprawy oświadcza, że nie weźmie udziału w rozprawie, uniemożliwia doprowadzenie go na rozprawę albo zawiadomiony o niej osobiście nie stawia się na rozprawę bez usprawiedliwienia, sąd może prowadzić postępowanie bez jego udziału; sąd może jednak zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie oskarżonego. Na postanowienie w przedmiocie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.
- § 4. Jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień przed sądem, można zastosować art. 396 § 2 lub uznać za wystarczające odczytanie jego poprzednio złożonych wyjaśnień. Przesłuchania oskarżonego można dokonać z wykorzystaniem środków, o których mowa w art. 177 § 1a

Art. 390

- § 1. Oskarżony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego.
- § 2. W wyjątkowych wypadkach, gdy należy się obawiać, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać krępująco na wyjaśnienia współoskarżonego albo na zeznania świadka lub biegłego, przewodniczący może zarządzić, aby na czas przesłuchania danej osoby oskarżony opuścił salę sądową. Przepis art. 375 § 2 stosuje się odpowiednio.
- § 3. W wypadkach przewidzianych w § 2 przewodniczący może również przeprowadzić przesłuchanie przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W miejscu składania wyjaśnień lub zeznań w czynności bierze udział referendarz sądowy, asystent sędziego lub urzędnik sądowy.

Uprawnienia pokrzywdzonego

POKRZYWDZONY Z MOCY PRAWA **NIE** **JEST STRONĄ POSTĘPOWANIA** **JURYSDYKCYJNEGO**

- Zawiadomienie o terminie rozprawy (art. 350 § 4 k.p.k.)
- Może sprzeciwić się wnioskowi dobrowolne poddanie się karze, jeżeli jest obecny na rozprawie, na której złożono taki wniosek
- Może uczestniczyć we wszystkich rozprawach
- Może być reprezentowany przez pełnomocnika
- Niezależnie od tego, czy jest stroną postępowania, może złożyć wniosek o wyłączenie jawności rozprawy w całości lub w części.

Przebieg rozprawy głównej

Wywołanie sprawy – art. 381

Rozpoczęcie rozprawy (sprawdzenie obecności, prawidłowość doręczeń, pouczenie o art. 40a, inne decyzje)

Przewód sądowy (od przytoczenia podstaw oskarżenia do zamknięcia przewodu sądowego)

Głosy stron

Wyrokowanie

Rozpoczęcie rozprawy głównej

1. Rozprawę główną **rozpoczyna** wywołanie sprawy (art. 381 k.p.k.).
2. Następnie przewodniczący sprawdza czy wszyscy wezwani stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy (art. 381 k.p.k.).
3. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa, przewodniczący zarządza jego natychmiastowe zatrzymanie i doprowadzenie lub przerywa w tym celu rozprawę albo też sąd ją odracza. Przepis art. 376 § 1 zdanie trzecie stosuje się (art. 382 k.p.k.).
4. Po sprawdzeniu obecności przewodniczący zarządza opuszczenie sali rozpraw przez świadków. Biegli pozostają na sali, jeżeli przewodniczący nie zarządzi inaczej (art. 384 § 1 k.p.k.).
5. Pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w rozprawie, jeżeli się stawi i pozostać na sali, choćby miał składać zeznania jako świadek. W tym wypadku sąd przesłuchuje go w pierwszej kolejności (art. 384 § 2 k.p.k.).
6. Uznając to za celowe sąd może zobowiązać pokrzywdzonego do obecności na rozprawie lub jej części.

Rozpoczęcie przewodu sądowego jako moment wygaśnięcia niektórych uprawnień procesowych

Pokrzywdzony może do tego momentu złożyć wniosek o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego (art. 54 § 1 k.p.k.)

Ciekawe orzeczenie → postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2013 r., V KZ 43/13

Do tego momentu można zgłosić wniosek o wyłączenie sędziego z powodu uzasadnionych wątpliwości co do jego bezstronności (*iudex suspectus*). Później tylko wtedy, gdy strona uprawdopodobni, że okoliczność ta powstała lub stała się stronie wiadoma później (art. 41 § 2)

Oskarżyciel publiczny może cofnąć akt oskarżenia – art. 14 § 2. W toku przewodu sądowego – tylko za zgodą oskarżonego

Oskarżyciel prywatny może odstąpić od oskarżenia niezależnie od zgody oskarżonego

Po rozpoczęciu przewodu sądowego ma znaczenie podział na przesłanki uniewinnienia i umorzenia. Zasadą jest, że na rozprawie powinien zapasć wyrok uniewinniający.

Do rozpoczęcia przewodu sądowego można cofnąć wniosek o ściganie (art. 12 § 3 k.p.k.)

Pojęcie i przebieg przewodu sądowego

Przewód sądowy – najważniejsza część rozprawy głównej, która trwa od przytoczenia podstaw oskarżenia do głosów stron.

Zasada bezpośredniości

- Zasada bezpośredniości to dyrektywa, w myśl której organ procesowy **powinien zetknąć się ze środkiem i źródłem dowodowym osobiście, a środkiem dowodowym, na którym opiera swoje ustalenia, powinien być przede wszystkim środek dowodowy pierwotny (dowód pierwotny)**. Jest to zasada nieskodyfikowana. Można ją wyinterpretować głównie z art. 92, 410 i 174 k.p.k.
 - Jest to jeden z warunków rzetelnego procesu
 - Bezpośredniość + kontradykcyjność = najmniej zniekształcona podstawa faktyczna (dowodowa) orzeczenia
- Każde poznawanie zdarzenia przez sąd jest poznawaniem pośrednim. Sąd może zetknąć się ze zdarzeniem tylko za pośrednictwem dowodów. Zasada bezpośredniości składa się z dwóch, pozostających ze sobą w związku, dyrektyw:
- zasada bezpośredniości w znaczeniu formalnym – **organ procesowy powinien zetknąć się osobiście ze środkiem i źródłem dowodowym**.
 - SN – dla oceny wartości dowodu, zwłaszcza osobowego, ważna jest nie tylko treść wypowiedzi, ale także ocena osoby ją wyrażającej, jej właściwości charakteru, zasad, poziomu intelektualnego i moralnego, stanu emocjonalnego w czasie spostrzegania i przesłuchania, zdolności do spostrzegania i zapamiętywania oraz odtwarzania spostrzeżeń.
- zasada bezpośredniości w znaczeniu materialnym – **organ procesowy powinien dokonywać ustaleń przede wszystkim za pomocą dowodów pierwotnych**.

4 grupy wyjątków od zasady bezpośredniości

Wyjątki od zasady bezpośredniości

dopuszczalne jest ustalenie faktu za pomocą dowodu pochodnego, gdy dowód pierwotny nie istnieje lub nie jest dostępny

dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu pochodnego, gdy zachodzi potrzeba skontrolowania dowodu pierwotnego

niektóre dowody są ze swojej istoty dowodami pochodnymi np. opinie biegłych

dopuszczalny jest dowód pochodny, gdy wymagają tego postulaty szybkości i ekonomii procesu

Nie zawsze możliwe jest spełnienie postulatów wynikających z zasady bezpośredniości. Niekiedy rygorystyczne jej przestrzeganie mogłoby doprowadzić do znacznej przewlekłości postępowania. Ponadto ustawodawca pierwszeństwo przyznaje ochronie interesów uczestników postępowania (np. bezpieczeństwo świadka *incognito*, ochrona małoletnich świadków i pokrzywdzonych).

Redukcja postępowania dowodowego na rozprawie głównej

Art. 387 – dobrowolne poddanie się karze

- Przejaw konsensualizmu procesowego
 - Drugi tryb konsensualny obok art. 335
- Dobrowolne poddanie się karze na rozprawie i na posiedzeniu przed rozprawą to zasadniczo ta sama instytucja
 - Tak jak skazanie bez rozprawy z § 1 i § 2 art. 335
- Oskarżony może **do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej** oskarżony może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Wniosek może dotyczyć również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.
 - Wniosek o dobrowolne poddanie się karze można złożyć także w sprawach o zbrodnie, o ile są zagrożone karą do 15 lat pozbawienia wolności
- Sąd może uwzględnić wniosek, gdy:
 - Okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości
 - Cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości
 - Brak sprzeciwu prokuratora oraz pokrzywdzonego należycie zawiadomionego o terminie rozprawy i pouczonego o możliwości złożenia przez oskarżonego wniosku z art. 387 § 1
- Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany.
- W sprawach o zbrodnie nadzwyczajne złagodzenie kary może nastąpić wówczas, gdy wniosek został złożony przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy.

Redukcja postępowania dowodowego na rozprawie głównej

- 388 – skrócona rozprawa

Za **zgoda obecnych stron** sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe tylko częściowo, jeżeli wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości

Coś na wzór *guilty plea*

Przyznanie się musi nastąpić w granicach i w rozumieniu aktu oskarżenia

Trzeba jednak jakiś dowód – oprócz wyjaśnień oskarżonego – przeprowadzić np. przesłuchać pokrzywdzonego

Zmiana kwalifikacji prawnej czynu i proces wpadkowy

Art. 399

- § 1. Jeżeli w toku rozprawy okaże się, że **nie wychodząc poza granice oskarżenia** można **czyn zakwalifikować według innego przepisu prawnego**, sąd uprzedza o tym obecne na rozprawie strony.
- § 2. Na wniosek oskarżonego można przerwać rozprawę w celu umożliwienia mu przygotowania się do obrony.
- Konieczne jest zachowanie **tożsamości czynu** → przedmiotem procesu musi być to samo zdarzenie historyczne opisane w akcie oskarżenia.
- „Ratio legis normy art. 399 § 1 k.p.k. tkwi w tym, by nie zaskakiwać stron rozstrzygnięciami sądu w zakresie oceny prawnej zarzucanego aktem oskarżenia działania” → Wyrok SN z dnia 16 marca 2004 r., III KK 353/03
- **TEN SAM CZYN**

Art. 398

- § 1. Jeżeli na podstawie okoliczności, które wyszły na jaw w toku rozprawy, oskarżyciel zarzucił oskarżonemu **inny czyn oprócz objętego aktem oskarżenia**, sąd może za zgodą oskarżonego rozpoznać nowe oskarżenie na tej samej rozprawie, chyba że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania przygotowawczego co do nowego czynu.
- § 2. W razie odroczenia rozprawy oskarżyciel wnosi nowy lub dodatkowy akt oskarżenia.
- Np. w akcie oskarżenia wskazano 3 kradzieże a w trakcie rozprawy ustalono, że było ich 5.
- **INNY CZYN NIŻ OPISANY W AKCIE OSKARŻENIA**

Rozszerzenie oskarżenia (proces wypadkowy)

- Sąd może rozpoznać na tej samej rozprawie nowe oskarżenie, jeżeli:
 1. Oskarżyciel zarzucił oskarżonemu **inny czyn** oprócz objętego aktem oskarżenia → konieczne jest zaprotokołowanie
 2. Nie zachodzi konieczność prowadzenia postępowania przygotowawczego co do nowego czynu
 3. Oskarżony **wyraził zgodę** na bezzwłoczne rozpoznanie nowego zarzutu
- W przypadku braku zgody oskarżonego lub odroczenia rozprawy oskarżyciel musi wnieść nowy (dodatkowy) akt oskarżenia.
- Przedmiotowe rozszerzenie oskarżenia

Zmiana kwalifikacji prawnej czynu

- Trzeba uprzedzić o każdej możliwości zmiany kwalifikacji prawnej, także na łagodniejszą.
 - „Uprzedzenie” polega na wskazaniu kwalifikacji pranej, jakiej możliwość rysuje się na tle ujawnionych okoliczności, w ramach określonych aktem oskarżenia. Por.: wyrok SN z dnia 22 września 1983 r., I KR 162/83
- Czym są granice oskarżenia?
 - Czyn przypisany oskarżonemu w wyroku musi dotyczyć tego samego zdarzenia historycznego (faktycznego), które stanowiło podstawę zarzutu określonego w akcie oskarżenia.
 - Ramy tożsamości „zdarzenia historycznego” wyznaczone są przez:
 1. Identyfikacja przedmiotu zamachu
 2. Identyfikacja kręgu podmiotów oskarżonych o udział w zdarzeniu
 3. Tożsamość określenia czasu i miejsca
- Na wniosek oskarżonego można przerwać rozprawę w celu umożliwienia mu przygotowania się do obrony
 - Zwłaszcza wtedy, gdy kwalifikację zmieniono na surowszą
- **Art. 400** – jeżeli po rozpoczęciu przewodu sądowego ujawni się, że czyn oskarżonego jest wykroczeniem, sąd – nie przekazując sprawy sądowi właściwemu – rozpoznaje ją w tym samym składzie stosując przepisy k.p.w.

Zamknięcie przewodu sądowego

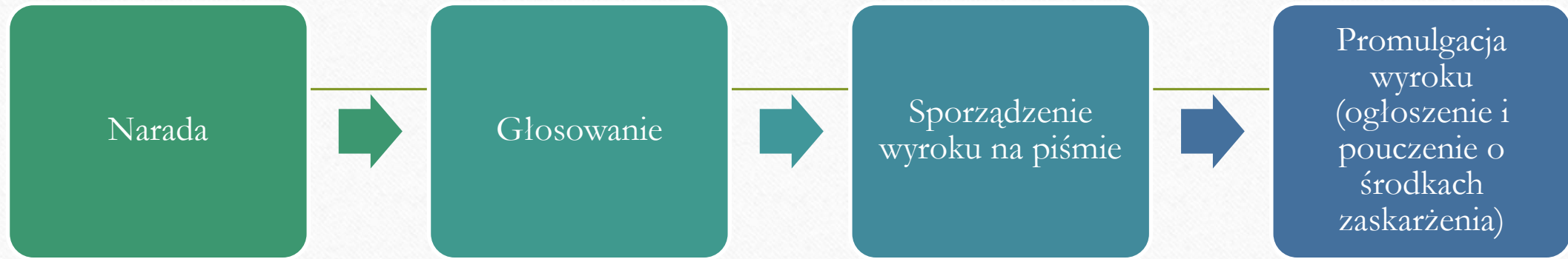
- Po przeprowadzeniu dowodów dopuszczonych w sprawie przewodniczący zapytuje strony, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego i w razie odpowiedzi przeczącej - **zamyka przewód sądowy**.
- Jeżeli przedwcześnie sąd doszedł do wniosku, że w dostateczny sposób sprawa została wyjaśniona albo ujawniły się wątpliwości co do kwestii podlegających rozstrzygnięciu można wznowić zamknięty przewód sądowy.
- **Wznowienie przewodu sądowego jest możliwe do czasu ogłoszenia wyroku na mocy postanowienia sądu**.

Głosy stron

- Zamknięcie przewodu sądowego. Następnie przewodniczący udziela głosu przedstawicielowi społecznemu, jeżeli bierze udział w rozprawie. Przedstawiciel społeczny przemawia przed obrońcą i oskarżonym.
- Kolejność „głosów stron”:
 1. Oskarżyciel publiczny
 2. Oskarżyciel posiłkowy
 3. Oskarżyciel prywatny
 4. Obrońca oskarżonego
 5. Oskarżony → prawo do ostatniego głosu (*favor defensionis*)

Przedstawiciele procesowi stron zabierają głos przed stronami
- Przewodniczący składu orzekającego powinien pozwolić stronom powiedzieć to, co uważają za istotne, w granicach przeprowadzanej czynności. W szczególności odnosi się to do ostatniego słowa oskarżonego, który nie powinien być arbitralnie ograniczony do sformułowania „wnoszę jak obrońca”.
 - Gwarancja prawa do obrony oskarżonego w procesie karnym
- Treść głosów stron jest brana pod uwagę podczas wyrokowania.
- Celem głosów stron jest analiza i naświetlenie przeprowadzonych dowodów, ustosunkowanie się do wyników przewodu sądowego oraz przedstawienie końcowych wniosków.
 - Można zgłaszać zastrzeżenia np. co do prawidłowości postępowania dowodowego, na tym etapie jest możliwe złożenie wniosku dowodowego.
- Jeżeli oskarżyciel lub przedstawiciel społeczny ponownie zabierają głos należy również udzielić głosu oskarżonemu i jego obrońcy → prawo repliki

Wyrokowanie

- Po wysłuchaniu głosów stron sąd niezwłocznie przystępuje do narady i głosowania, sporządza wyrok na piśmie i ogłasza go obecnym osobom.
- Intencją ustawodawcy było to, żeby członkowie składu orzekającego przystępując do narady byli pod bezpośrednim wrażeniem całej rozprawy. Sąd w miarę możliwości powinien przystąpić do narady i dążyć do tego, by wyrok został ogłoszony tego samego dnia.
- art. 411 § 1 → w sprawie zawilej lub z innych ważnych powodów **sąd może odroczyć** wydanie wyroku na czas **nieprzekraczający 14 dni**.
 - Chodzi o łączny czas odroczenia. Można odroczyć najpierw o 5 dni a później o kolejne 9 byleby suma nie przekraczała 14 dni.
 - ~~W razie przekroczenia tego terminu rozprawę prowadzi się od początku!~~
- art. 410 – postawę wyroku może stanowić całokształt okoliczności ujawnionych na rozprawie

Narada i głosowanie nad wyrokiem

- Trudno mówić o naradzie i głosowaniu, gdy skład sądu jest jednoosobowy. W takim przypadku sędzia powinien zarządzić przerwę, po której ogłoszone będzie orzeczenie.
- Przepisy o naradzie i głosowaniu – art. 108 – 115.
- Celem narady jest omówienie przez cały skład orzekający wszystkich zagadnień prawnych i faktycznych. Chodzi o wymianę myśli i poglądów tak aby skład orzekający w należyty sposób przygotował się do głosowania nad orzeczeniem.
- **Przebieg narady i głosowania jest tajny!** Zwolnienie z tajemnicy jest niedopuszczalne. Jedynym wyjątkiem jest ujawnienie zdania odrębnego, z podaniem (za zgodą tej osoby) imienia i nazwiska sędziego lub ławnika zgłaszającego *votum separatum*
- Podczas narady i głosowania może być obecny jedynie protokolant, chyba że przewodniczący uzna jego obecność za zbędną.
- Przewodniczący składu orzekającego kieruje przebiegiem narady i głosowania. Wątpliwości co do porządku i sposobu narady i głosowania rozstrzyga skład orzekający.
- Art. 109 § 2 → po naradzie **przewodniczący** zbiera głosy zaczynając od **najmłodszego a sam głosuje ostatni. Sprawozdawca, jeżeli nie jest przewodniczącym głosuje pierwszy.**
 - W przypadku ławników → najmłodszy wiekiem
 - W przypadku sędziów → starszeństwo służbowe

Narada i głosowanie nad wyrokiem

Wina i kwalifikacja prawna

Orzeczenie zapada większością głosów. Aż do ogłoszenia wyroku można powrócić do kwestii wcześniej przegłosowanych.

Kara

Budowanie większości głosów → „sztuczna większość” (art. 111 § 2)

Środki karne

Jeżeli zdania członków składu orzekającego tak się podziela, że żadne z nich nie uzyska większości, zdanie najmniej korzystne przyłącza się do zdania najbardziej do niego zbliżonego aż do uzyskania większości.

Przepadek

Sędzia, który głosował za uniewinnieniem nie musi głosować co do dalszych kwestii.

Środki kompensacyjne

Jego głos przyłącza się do zdania najprzychylniejszego dla oskarżonego.

Pozostałe kwestie

Narada i głosowanie nad wyrokiem

- Aż do ogłoszenia wyroku sąd może wznović przewód sądowy w celu przeprowadzenia dodatkowego dowodu albo w przypadku konieczności poinformowania stron o możliwości zakwalifikowania czynu oskarżonego z innego przepisu (art. 399)
- Można też wrócić do etapu głosów stron i udzielić im dodatkowego głosu → nie trzeba wznawiać przewodu sądowego.
- Jest to ostatni etap, na którym można wznović przewód sądowy. Po ogłoszeniu wyroku jest on już nieodwołalny.

- Art. 410 – podstawę wyroku może stanowić całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej.
- Oceniając materiał dowodowy, sąd może wziąć pod uwagę tylko te dowody, które przeprowadzono na rozprawie:
 - Wyjaśnienia i zeznania złożone przed sądem lub odczytane protokoły
 - Opinie biegłych
 - Przeprowadzone oględziny rzeczy lub odczytane protokoły z takich oględzin
 - Odczytane – lub uznane za ujawnione bez odczytywania – inne dokumenty (art. 394)
- Dowody nieujawnione na rozprawie nie mogą być podstawą wyroku choćby znajdowały się w aktach sprawy

Sporządzenie wyroku na piśmie

- Niezwłocznie po zakończeniu narady i głosowania sporządza się wyrok na piśmie.
- Orzeczenie podpisują wszyscy członkowie składu orzekającego – także osoba przegłosowana. Składając podpis, członek składu orzekającego może zaznaczyć na orzeczeniu swoje zdanie odrębne, podają w jakiej części i w jakim kierunku kwestionuje orzeczenie (*votum separatum*).
- W sprawach rozpoznawanych w składzie sędziego i dwóch ławników uzasadnienie podpisuje tylko przewodniczący, chyba że zgłoszono zdanie odrębne. W sprawach rozpoznawanych w składzie dwóch sędziów i trzech ławników uzasadnienie podpisują obaj sędziowie, chyba że zgłoszono zdanie odrębne.
- Jeżeli nie można uzyskać podpisu przewodniczącego lub innego członka składu orzekającego, jeden z podpisujących czyni o tym wzmiankę na uzasadnieniu z zaznaczeniem przyczyny tego faktu
- Warunki formalne wyroku – art. 413
 1. Oznaczenie sądu, który go wydał oraz sędziów, ławników, oskarżycieli i protokolanta
 2. Datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku
 3. Imię, nazwisko oraz inne dane określające tożsamość oskarżonego
 4. Przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu
 5. **Rozstrzygnięcie sądu**
 6. wskazanie zastosowanych przepisów ustawy karnej
- Wyrok skazujący powinien zawierać:
 - Dokładnie określenie czynu przypisanego oskarżonemu oraz jego kwalifikację prawną
 - rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku, a w razie potrzeby – co do zaliczenia na ich poczet tymczasowego aresztowania i zatrzymania oraz środków zapobiegawczych wymienionych w art. 276

Uniewinnienie

Umorzenie postępowania

Skazanie

Warunkowe umorzenie

Rozstrzygnięcie sądu

- Po rozpoczęciu przewodu sądowego wszystkie rozstrzygnięcia zapadają w formie wyroku
- art. 414 § 1 → w razie stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego okoliczności wyłączającej ściganie (art. 17 § 1) lub danych przemawiających za warunkowym umorzeniem sąd **wyrokiem umarza postępowanie albo umarza je warunkowo.**
- W przypadku stwierdzenia okoliczności z art. 17 § 1 pkt. 1 i 2 → sąd wydaje wyrok uniewinniający
 - wyjątek – jeżeli sprawca był niepoczytalny **postępowanie umarza się**
- Umarzając postępowanie sąd stosuje odpowiednio art. 322 § 2 i 3, 323 § 1 i 2 oraz art. 340 § 2 i 3.
- Art. 415.
 - § 1. W razie **skazania** oskarżonego lub **warunkowego umorzenia** postępowania w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka **nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, obowiązek naprawienia, w całości lub w części, szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.** *Nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono.*
 - § 2. Jeżeli orzeczony obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę albo nawiązka orzeczona na rzecz pokrzywdzonego nie pokrywają całej szkody lub nie stanowią pełnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, pokrzywdzony może dochodzić dodatkowych roszczeń w postępowaniu cywilnym.

Promulgacja wyroku

- Odbywa się niezwłocznie po podpisaniu wyroku, niezależnie od stawiennictwa stron, obrońców i pełnomocników (art. 419)
 - Doręczenie wyroku z urzędu – wyjątkowo (art. 422)
-
- Art. 418
 - § 1. Po podpisaniu wyroku przewodniczący ogłasza go publicznie; w czasie ogłaszania wyroku wszyscy obecni, z wyjątkiem sądu, stoją.
 - §1a. Ogłaszając wyrok można pominąć treść zarzutów oskarżenia.
 - § 2. Zgłoszenie zdania odrębnego podaje się do wiadomości, a jeżeli członek składu orzekającego, który zgłosił zdanie odrębne, wyraził na to zgodę, także jego nazwisko.
 - § 3. Po ogłoszeniu przewodniczący lub jeden z członków składu orzekającego podaje ustnie najważniejsze powody wyroku.
 - Art. 418a W wypadku wyrokowania na posiedzeniu odbywającym się z wyłączeniem jawności treść wyroku udostępnia się publicznie przez złożenie jego odpisu na okres 7 dni w sekretariacie sądu, o czym należy uczynić wzmiankę w protokole posiedzenia.
 - Obecne przy ogłoszeniu wyroku strony (lub obrońców i pełnomocników) należy pouczyć o prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia → art. 100 § 6

Czynności końcowe

Uzasadnienie wyroku

- Art. 422.
 - § 1. W terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia, a gdy ustawa przewiduje doręczenie wyroku, od daty jego doręczenia, strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydany na posiedzeniu, także pokrzywdzony, mogą złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu nie zwalnia strony oraz pokrzywdzonego od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie.
 - § 2. We wniosku należy wskazać, czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnym czynu. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien również wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.
 - § 3. Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną, po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2. Na zarządzenie przysługuje zażalenie.
 - § 4. Zarządzenie, o którym mowa w § 3, może wydać również referendarz sądowy
- Art. 423
 - § 1. Uzasadnienie wyroku powinno być sporządzone w ciągu 14 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a w wypadku sporządzenia uzasadnienia z urzędu - od daty ogłoszenia wyroku; w sprawie zawilej, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.
 - § 1a. W wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku w części odnoszącej się do niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnym czynu lub w części odnoszącej się do niektórych oskarżonych sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do tych tylko części wyroku, których wniosek dotyczy.
 - § 2. Wyrok z uzasadnieniem doręcza się temu, kto złożył wniosek na podstawie art. 422. Przepis art. 100 § 7 stosuje się odpowiednio.

Co powinno zawierać uzasadnienie?

- Art. 424

- § 1. Uzasadnienie powinno zawierać zwięźle:
 - 1) wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych,
 - 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.
- § 2. W uzasadnieniu wyroku należy ponadto przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku.
- § 3. W wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343, art. 343a lub art. 387 sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do wyjaśnienia podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.